

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo-Vaižganto g. 4-1, LT-01108 Vilnius, tel. (8 5) 210 7161, faks. (8 5) 210 7160, el. p. info@ekgt.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614

Lietuvos Respublikos Seimo
Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetui

2020-04-30 Nr. S-161

3-5!

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS STRATEGINIO VALDYMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIIIP-4294

Etninės kultūros globos taryba (toliau – EKGT) 2019 m. kovo 10 d. ir balandžio 28 d. svarstė Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo (toliau – SVĮ) projektą Nr. XIIIIP-4294 bei su juo susijusį Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo Nr. VIII-1328 6¹ ir 8 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIIIIP-4310 (toliau – EK įstatymo keitimo projektas). Atkreipiame dėmesį į šių projektų trūkumus:

1. Atsižvelgiant į SVĮ projektą, EK įstatymo keitimo projektu siekiama panaikinti esmines strategines nuostatas, reikšmingas siekiant užtikrinti etninės kultūros valstybinę globą. Svarbiausia, kad planuojama iš Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo išbraukti valstybinę Etninės kultūros plėtros programą (toliau – EK programa), nors ji yra pagrindinis kryptingos etninės kultūros plėtros garantas ir pasižymi horizontaliu pobūdžiu, kuriam būdingas kompleksiskumas ir nuoseklumas apimant įvairias valstybės veiklos sritis. EK programa neapsiriboja vien Kultūros ministerijos veiklos lauku ir yra tiesiogiai susijusi su kitų ministerijų kuruojamomis sritimis – su nacionaliniu saugumu, tautinės savimonės išsaugojimu (tiek Lietuvoje, tiek užsienio lietuvių bendruomenėse), švietimu ir mokslu, regionine politika ir etnografinių regionų savitumo sklaida, kultūrinio turizmo plėtra, tautinio paveldo produktų sertifikavimu ir tradicinių amatų plėtra, ekonomika, socialine apsauga ir t. t. EK programa iki šiol būdavo rengiama vadovaujantis Strateginio planavimo metodikoje (patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 827 „Dėl Strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“) įtvirtintu plėtros programų horizontaliu modeliu, apimančiu įvairių ministerijų valdymo sritis. Deja, SVĮ projekte įtvirtinamas naujas *nacionalinės plėtros programos* modelis atsisakant tokių programų horizontalumo – „viena nacionalinė plėtros programa gali būti rengiama ne daugiau kaip vienai valstybės veiklos sričiai“ (žr. SVĮ 7 straipsnio 1 punktą). Akivaizdu, kad tokia nacionalinės plėtros programa nebeapreps visų EK programos uždavinių, kuriuos turėtų įgyvendinti įvairios ministerijos ir savivaldybės. Matyt, planuojama apsiriboti vien Kultūros ministerijos veiklos lauku, tačiau etninės kultūros kryptinga plėtra nėra numatyta nei Lietuvos kultūros politikos strategijoje (patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. 665), nei jokiuose kituose strateginiuose dokumentuose. Taigi, atsisakius kompleksiškos EK programos, gali gerokai sutrikti sėkminga etninės kultūros plėtra.

2. SVĮ projekto 3 straipsnio 22 dalyje suformuluotoje sąvokoje *Valstybės pažangos vizija* apskritai nėra įvardyta kultūra, neminimas ir švietimas – siekiama tik valstybės saugumo, socialinės, ekonominės ir aplinkos būklės gerinimo. Be to, SVĮ 3 straipsnio 15 dalies 7 punkte,

kuriame yra išvardintos už nacionalines plėtros programas įgyvendinančių projektų administravimą atsakingos įstaigos, nėra nė vienos kultūros srityje veikiančios institucijos. Tuo tarpu kultūros ir švietimo strateginė plėtra yra pamatiniai dalykai, be kurių sunku pasiekti ir ilgalaikius valstybės saugumo, aplinkosaugos, ekonominės ir socialinės gerovės siekius. Atkreiptinas dėmesys, kad SVĮ projekto 13 straipsnio 1 ir 3 dalyse, kurios reglamentuoja Valstybės pažangos strategijos ir Nacionalinio pažangos plano rengimą, nėra įtvirtinta prievolė konsultuotis su kultūros srityje veikiančiomis nevyriausybinėmis organizacijomis bei bendruomenėmis, o Seimui atskaitingos ekspertinės institucijos, veikiančios kultūros srityje, iš viso nėra paminėtos SVĮ projekte.

3. Susirūpinimą kelia SVĮ projekte įvardytas gana siauras Lietuvos Respublikos Seimo vaidmuo strateginio valdymo sistemoje, kadangi esminius valstybės politikos svertus planuojama perduoti Vyriausybei. Pritariame Seimo Europos reikalų komiteto 2020 m. balandžio 15 d. pateiktai išvadai Nr. 100-P-26, kad SVĮ projektu siūloma strateginio valdymo sistemos pertvarka galimai susilpnintų Seimo galias.

4. SVĮ projektu iš esmės siekiama užtikrinti tik strateginį planavimą ir finansinį tvarumą, tačiau tai yra tik vienas iš strateginio valdymo proceso etapų. Ne mažiau svarbus ir strateginis mąstymas, kuris remiasi aplinkos ar situacijos analize, būklės nustatymu ir suderintų optimalių sprendimų, kaip įveikti kylančius iššūkius, priėmimu. Ne visi sprendimai susiję su lėšų paskirstymu, tačiau visais atvejais priimant sprendimus yra būtina kompetencija. Vertinant etninės kultūros srities plėtrą ne viskas pamatuojama vien finansiniais kaštais ir kiekybiniais rodikliais – daug svarbiau kokybiniai parametrai, kurių vertinimas turėtų būti patikėtas aukštą kompetenciją atitinkamoje srityje turinčioms institucijoms. Akivaizdu, kad analizuojant tautinės savimonės gyvybingumo būklę reikalingi ne tiek kiekybiniai, kiek kokybiniai vertinimai. Deja, SVĮ projekte į tai neatsižvelgta, kadangi apibrėžiant *poveikio rodiklį*, *produkto rodiklį*, *rezultato rodiklį* ir *veiklos efektyvumo rodiklį* remiamasi vien kiekybiniais parametrais (žr. SVĮ projekto 3 straipsnio 8, 9, 13 ir 24 dalis).

5. Nerimą kelia ir SVĮ projekto 3 straipsnio 3 dalyje apibrėžta sąvoka *pažangos veikla* – ja laikoma tik tokia veikla, kuri skirta sukurti naujam produktui. Tačiau etninės kultūros lauke daug svarbiau užtikrinti tradicijų tęstinumą perduodant iš kartos į kartą ir išsaugant paveldėtų etnokultūrinių vertybių esmę. Su inovacijų reikalavimu susijusi ir SVĮ 3 straipsnio 11 dalyje pateikta sąvoka *projektas* – tai „laikina, aiškią pradžią ir pabaigą bei ribotus išteklius turinti pažangos veikla, skirta naujam produktui sukurti“. Etninėje kultūroje, kurioje orientuojamasi į tęstinumą, toks požiūris yra labai nepalankus.

Remdamiesi pastebėtais SVĮ projekto trūkumais, pritariame Seimo Europos reikalų komiteto 2020 m. balandžio 15 d. pateiktai išvadai Nr. 100-P-26 dėl SVĮ projekto, kad nėra galimybės įvertinti, ar kuriamas strateginio planavimo pokyčių įgyvendinimo mechanizmas būtų veiksmingas. Palaikydami Seimo Europos reikalų komitetą, siūlome Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetui grąžinti iniciatoriams tobulinti Lietuvos Respublikos Strateginio valdymo įstatymo projektą Nr. XIII P-4294 ir prašome atsižvelgti į mūsų pastabas.

Tarybos pirmininkė

Dalia Urbanavičienė